

even omzien

Lichtbeelden in een achterzaaltje

door Frank de Klerk

In Goes is aan het begin van deze eeuw een filmtent een vast onderdeel van de kermis. Geleidelijk aan ontstaat het filmkijken het niveau van kermisvermaak. Af en toe vertoont een caféhouder in een provisorisch zaaltje films. De politie houdt dan scherp het oog op de brandveiligheid, het filmmateriaal is immers zeer brandbaar, en of de films wel door de beugel kunnen.

De film heeft veel tegenstanders en moet afrekenen met vooroordelen. Een staatscommissie onderzoekt omstreeks 1920 of het kijken naar films aanzet tot het begaan van misdrijven. Dit blijkt niet het geval. In 1921 begint C. J. van Liere in een achterzaal van melksalon De Landbouw op de Grote Markt films te vertonen. Het zaaltje wordt De Witte Bioscoop genoemd. De ingang komt achter de Grote Markt, aan de Korte Vorst. Ook anderen organiseren met enige regelmaat filmvoorstellingen, bijvoorbeeld de firma Johan Prent uit Bergen op Zoom in Het Schuttershof. De Witte Bioscoop blijft de enige echte filmzaal in Goes.

Lichtbeeldcommissie

Om meer greep op films en zalen te krijgen roept de gemeente een lichtbeeldcommissie in het leven die met een nieuwe verordening in de hand films en zalen keurt. In de commissie komen we de commissaris van politie tegen, enkele artsen, een schoolhoofd en een advocaat. De bioscoopexploitant moet voordat er een nieuw programma wordt gedraaid de filmtitels bij de commissie inleveren. Als de leden twifelen over een film, of als er een keuringsdocument ontbreekt, komt er een voorvertoning.

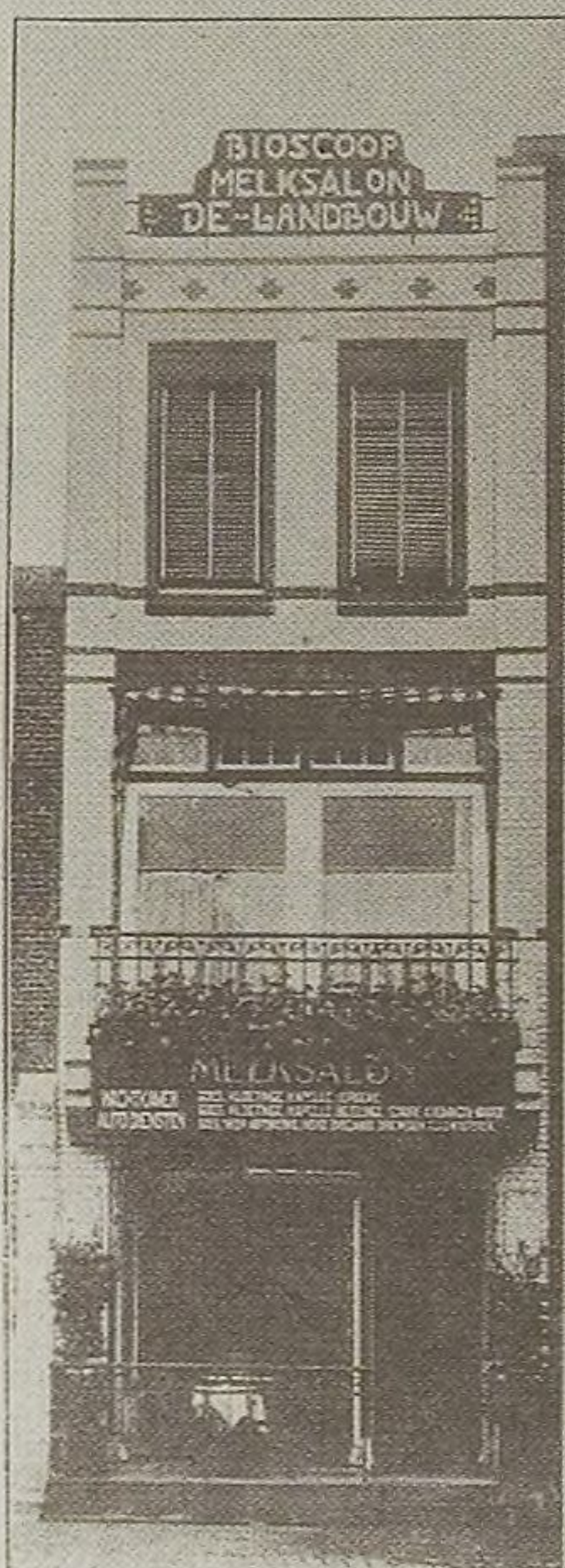
Van Liere wil in 1926 graag de bekende film 'Pantserkruiser Potemkin' vertonen, een Russische film van een jaar eerder over de opstand van matrozen van de gelijknamige pantserkruiser in 1905. De rolprent, die thans als een van de beste films aller tijden wordt gezien, komt inderdaad in Goes aan en wordt zelfs vertoond. Alleen niet voor het publiek, uitsluitend voor de commissie, voor deze keer aangevuld met de burgemeester. Evenals overal elders in het land krijgt de film, die tot revolutie zou aanzetten, een vertoningsverbod.

Kindervoorstelling

In De Witte Bioscoop worden speciale kindervoorstellingen geprogrammeerd, op zaterdagmiddag om drie uur. Meestal krijgen de kijkertjes wat onderwijsachtige films te zien, bijvoorbeeld van de Heidemaaatschappij over ontwatering, ontginning, zoetwatervisserij, strohoe-denfabricage, etc. De commissie blijft vaak over hetgeen 's middags wordt vertoond. Onder een onschuldige titel kan immers een foute prent verscholen zitten. Soms moet Van Liere bij gebrek aan voldoende jeugdfilms zijn toevlucht nemen tot een film voor het volwassen publiek. In 1922 kijken de kinderen naar de film 'Arabische Wreedheid', die 's avonds voor de

Melksalon „De Landbouw”

Groote Markt 38 - Goes

CENTRUM DER STAD

Ruime zalen disponibel voor vergaderingen, enz.

GOEDE CONSUMPTIE
— BILLIJK TARIEF —

BIOSCOOP
„DE LANDBOUW”

Korte Vorststraat 7-9
achter Melksalon „De Landbouw”

Iederen Vrijdag-, Zaterdag-,
Zondag-, Dinsdagavond 8 uur
en Dinsdagmiddag 2 uur
VOORSTELLING

In een achterzaaltje van melksalon De Landbouw, in de volksmond De Witte Bioscoop genoemd, konden Goesenaren vanaf 1921 kennismaken met het fenomeen van het bewegende beeld.

volwassenen op het programma staat. Hoe ziet begin jaren twintig een filmavondje eruit? Allereerst is op 15 april 1922 een natuurfilm te zien: Bezoek aan Hindoutan. Vervolgens komt dan die Arabische Wreedheid (drama), waarna de verder onbekende prent 'Milles, Mulles, Molles' wordt vertoond. De klucht 'Ham en Bud in de badkuip' brengt de stemming er weer in, waarna de hoofdfilm volgt: 'Het Eenzame Eiland'. Deze film biedt gepassioneerde buitenechtelijke liefdes die uitmonden in een crime passionel. De commissie broemt hierover.

Zwarte Tulp

Ook prenten met de populaire Amerikaanse acteur Fatty Arbuckle zijn te zien. Douglas Fairbanks en Mary Pickford, dat zijn namen die men in Goes kent. De hele schare aan Hollywoodacteurs is in Goes te zien. Een filmavond sluit vaak met de Filmcourant, een soort Polygoonjournaal. De voor die tijd unieke Nederlandse

speelfilm 'De Zwarte Tulp', met de acteur Eduard Verkade trekt veel kijkers naar De Witte Bioscoop. Alle films zijn geluidloos; een pianist zorgt voor muzikale begeleiding.

In de loop van de jaren twintig komen er diverse tijdelijke filmzaaltjes bij. De nieuwe bioscoopwet van 1926 stelt een nieuwe vergunning verplicht voor bioscoophouders. Er worden meer eisen gesteld aan filmzalen. Zo kan er af en toe film worden gekeken in Het Schuttershof, bij Breen in De Prins van Oranje, en in een zaaltje van de Maatschappij tot Exploitatie van Het Slot Oostende. De bioscoop van Van Liere is inmiddels tot Landbouw-bioscoop omgedoopt.

In 1928 bouwt Slot Oostende een nieuwe bioscoopzaal, inclusief balkon, naast het café-restaurant. De nieuwe bioscoop gaat Cinema-Theater Slot Oostende heten. De filmzaal met zijn lange historie gaat tegenwoordig als Grand Theater door het leven. De vraag is: hoe lang nog?